Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido satvaru ārvalstu tiešo ieguldījumu Eiropas Savienībā izvērtēšanai"

(COM(2017) 487 final – 2017/0224 (COD))

(2018/C 262/16)

Ziņotājs: ***Christian BÄUMLER***

Līdzziņotājs: ***Gintaras MORKIS***

Apspriešanās	Padome, 15.11.2017.
Juridiskais pamats	LESD 207. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ārējo attiecību specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	28.3.2018.
Pieņemts plenārsesijā	19.4.2018.
Plenārsesija Nr.	534
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	203/1/3

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzsver, ka ārvalstu tiešie ieguldījumi ir svarīgs izaugsmes, darbvietu un inovācijas avots. Ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem vienmēr ir bijusi būtiska loma Eiropas Savienības pozitīvā ekonomiskajā un sociālajā attīstībā. EESK atbalsta ieguldījumiem atvērtu vidi un atzinīgi vērtē ārvalstu tiešos ieguldījumus.

1.2. EESK norāda, ka ārvalstu ieguldījumi var būt ne tikai lietderīgi, bet arī radīt riskus un apdraudējumu valsts drošībai un sabiedriskajai kārtībai vienā vai vairākās dalībvalstīs.

1.3. EESK aicina ES atvērtību ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem papildināt ar stabiliem un efektīviem politikas pasākumiem.

1.4. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido satvaru ārvalstu tiešo ieguldījumu Eiropas Savienībā izvērtēšanai, taču norāda, ka problēmas apmērs vēl nav pilnībā zināms, jo, uzsākot likumdošanas procedūru, Komisija neanalizēja ieguldījumu plūsmas un to ietekmi.

1.5. Ieguldījumu, kas veikti valstu vai ES drošībai un sabiedriskajai kārtībai stratēģiski svarīgos uzņēmumos un objektos, izvērtēšana ir nepilnīga un nekoordinēta – dažās valstīs ir izvērtēšanas procedūra, bet citās tādas nav, tādēļ šajās valstīs ieguldījumi vispār netiek izvērtēti. ES līmeņa sistēmai ir jānovērš šis trūkums, jālikvidē atšķirības starp dalībvalstīm un jāgarantē valstu un Eiropas interešu aizsardzība.

1.6. Tādēļ būtu jānodrošina, ka dalībvalstis, kurās ir izveidotas procedūras ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai, un dalībvalstis, kurās šādu procedūru nav, var saņemt un sniegt vienlīdz ticamu informāciju, tostarp sagatavojot gada ziņojumus, kas tiek iesniegti Eiropas Komisijai, ja dalībvalstis vai Komisija konstatē, ka plānots vai jau veikts ārvalstu tiešais ieguldījums kādā dalībvalstī var ietekmēt tās drošību vai sabiedrisko kārtību.

1.7. EESK atzinīgi vērtē to, ka ierosinātajā regulā ir izklāstītas procesuālās pamatprasības attiecībā uz izvērtēšanas mehānismiem, piemēram, pārredzamība, nediskriminācija starp dažādām trešām valstīm un pārskatīšana tiesā, tādējādi palielinot gan ieguldījumu noteiktību, gan juridisko noteiktību.

1.8. EESK norāda, ka attiecībā uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem Eiropas Savienībai ir ekskluzīva kompetence. Ja ES dalībvalstīs ir valsts līmeņa izvērtēšanas sistēmas, ir jāizveido juridiskais pamats šīm sistēmām, lai novērstu juridisko nenoteiktību.

1.9. EESK pauž bažas par to, ka Komisija ieguldījumu izvērtēšanas tiesības saglabā tikai attiecībā uz ieguldījumiem, kas var ietekmēt Savienības interešu projektus vai programmas. Ja ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem ir pārrobežu ietekme visā ES vai vairākās tās teritorijas daļās, ES ir jāizmanto savas pilnvaras izvērtēt ieguldījumus.

1.10. Komisijas priekšlikumā nav pietiekami izskaidrota jēdzienu "drošība" un "sabiedriskā kārtība" nozīme. EESK norāda, ka ekonomikas nozarēs, kas var būt iesaistītas izvērtēšanā, valda neskaidrība par to, vai šie jēdzieni attiecas arī uz stratēģiskām nozarēm un svarīgām pamattehnoloģijām. EESK aicina Komisiju turpināt centienus, lai atrisinātu šo jautājumu.

1.11. EESK atbalsta kontaktpunktu obligātu izveidi dalībvalstīs un atbalsta ierosinājumu izveidot grupu ieguldījumu izvērtēšanas koordinācijai Eiropas Savienībā. Tomēr abu šo struktūru loma, pārstāvības līmenis un savstarpējā saistība nav pietiekami skaidra. Komisijai tas būtu jāprecizē.

1.12. EESK iesaka piemērotā veidā iesaistīt sociālos partnerus un pilsonisko sabiedrību.

1.13. EESK ierosina ieguldījumu izvērtēšanu attiecināt arī uz sensitīvām infrastruktūras daļām un iekārtām, kas pilda sociālas funkcijas. Runa ir par energoapgādi un ūdensapgādi, transportu, digitālo infrastruktūru, finanšu pakalpojumiem, finanšu tirgu un veselības aprūpes nozari.

1.14. EESK atbalsta ieguldījumu izvērtēšanas attiecināšanu arī uz svarīgām pamattehnoloģijām, ja ieguldītājus kontrolē trešās valsts valdība vai tie ir cieši saistīti ar to. EESK ierosina regulā paredzēt atsevišķu izvērtēšanas procedūru ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, ko veic trešo valstu valdības vai tām pietuvināti ieguldītāji.

1.15. EESK uzskata, ka izvērtēšanas process ir efektīvāks, ja to piemēro plānotiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, nevis jau īstenotiem tiešajiem ieguldījumiem, un aicina Komisiju šo ierosinājumu iekļaut regulas priekšlikumā. Komiteja pirmām kārtām iesaka veikt uzraudzību pēc ieguldījumu veikšanas.

1.16. EESK uzskata, ka ieguldījumu noteiktības labad būtu jānosaka termiņš gan jautājumam, vai notiks ieguldījumu izvērtēšana, gan izvērtēšanai kopumā.

1.17. EESK norāda, ka izvērtēšanas procesā ir jānodrošina uzņēmuma datu konfidencialitāte, lai neatturētu iespējamos ieguldītājus.

1.18. EESK iesaka ieguldījumu izvērtēšanā sadarboties ar ASV un citiem tirdzniecības partneriem, kā arī starptautiskā līmenī saskaņot noteikumus par ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanu. Šajā saistībā paraugs varētu būt ASV Ārvalstu ieguldījumu komiteja (*CFIUS*).

1.19. Lai arī regulas priekšlikumā nav iekļauts jautājums par savstarpīgumu, EESK aicina Komisiju piemērot savstarpīguma principu visos gadījumos, kad ES risina sarunas ar trešām valstīm par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, jo ir vairāk trešo valstu investoru, kuri pērk ES uzņēmumus un objektus, savukārt ES investori bieži saskaras ar šķēršļiem ieguldīt citās valstīs. Pirmām kārtām Komiteja aicina paātrināt sarunas par ieguldījumu nolīgumu ar Ķīnu.

2. **Vispārīgas piezīmes**

2.1. EESK principā atbalsta galvenos nostājas punktus, kas izklāstīti Eiropas Komisijas priekšlikumā regulai, ar ko izveido satvaru ārvalstu tiešo ieguldījumu Eiropas Savienībā izvērtēšanai, proti, ka Eiropas Savienība ir atvērta ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem un ārvalstu tiešie ieguldījumi veicina ES izaugsmi, palielinot tās konkurētspēju, radot darbvietas, ienesot kapitālu, tehnoloģijas, jauninājumus un zinātību, kā arī atverot jaunus tirgus Savienības eksportam.

2.2. Tomēr bažas rada tas, ka ārvalstu ieguldītāji, it īpaši valstij piederoši uzņēmumi, stratēģisku apsvērumu dēļ iegādājas Eiropas uzņēmumus ar svarīgām pamattehnoloģijām un tiecas pārņemt stratēģiski svarīgas nozares, infrastruktūru, svarīgas nākotnes tehnoloģijas un citus aktīvus, kas ir būtiski dalībvalstu un visas ES drošībai.

2.3. Pēdējos desmit gados ieguldījumi no trešām valstīm Eiropas Savienībā ir ievērojami palielinājušies. Eiropas Komisijas paziņojumā "Ārvalstu tiešo ieguldījumu veicināšana, vienlaikus aizsargājot būtiskas intereses" ir ietverti statistikas dati, kas liecina – lielāko daļu ieguldījumu veic ASV, Kanāda un Šveice, kā arī Brazīlija, Ķīna un Krievija. 2008. gada finanšu krīzes laikā Ķīnas ieguldījumi ES valstīs palielinājās desmitkārtīgi! Ieguldījumi palielinājās no 2 miljardiem EUR 2009. gadā līdz gandrīz 20 miljardiem EUR 2015. gadā. 2016. gadā vien Ķīnas tiešie ieguldījumi Eiropas Savienībā veidoja 35 miljardus EUR. Tas ir par 77 % vairāk nekā 2015. gadā un par 1 500 % vairāk nekā 2010. gadā. Turpretī ES uzņēmumu ieguldījumi Ķīnā 2016. gadā samazinājās par 25 %.

2.4. Trīs dalībvalstis – Francija, Vācija un Itālija – 2017. gada februārī aicināja Eiropas Komisiju pārskatīt noteikumus par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem Eiropas Savienībā. Iemesls bija bažas par tehnoloģisko zināšanu aizplūšanu uz ārvalstīm, jo arvien vairāk trešo valstu ieguldītāju šo valstu stratēģisko mērķu dēļ iegādājas ES tehnoloģijas, turpretī ES ieguldītāji bieži saskaras ar šķēršļiem, kas kavē ieguldījumu veikšanu citās valstīs. Šīs trīs dalībvalstis norādīja, ka savstarpīguma princips būtu jāsaglabā, ja ES ieguldītājiem ir tikai ierobežota piekļuve trešo valstu tirgiem. Minētās trīs dalībvalstis aicināja Eiropas Komisiju izstrādāt Eiropas instrumentu ar mērķi novērst kaitējumu, ko rada vienpusēji stratēģiski tiešie ieguldījumi, kurus ārvalstu pircēji veic no drošības un rūpniecības politikas viedokļa sensitīvās jomās, un nodrošinātu savstarpīgumu. Ar valsts instrumentiem, kas pašlaik ir pieejami ES dalībvalstu līmenī, nepietiek, lai garantētu šādu aizsardzību.

2.5. Eiropas Parlaments 2017. gada 5. jūlija rezolūcijā aicināja Komisiju un dalībvalstis pārbaudīt ārvalstu tiešās investīcijas (ĀTI) no trešām valstīm ES stratēģiskajās rūpniecības nozarēs, infrastruktūrā un svarīgākajās nākotnes tehnoloģijās.

2.6. Eiropas Komisija ir iesniegusi priekšlikumu regulai, ar ko tiktu izveidots juridisks satvars trešo valstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai.

2.7. Eiropas Komisija ir nolēmusi šo priekšlikumu attiecināt tikai uz tādām jomām kā drošība un sabiedriskā kārtība, lai panāktu minimālo nepieciešamo vienošanos starp dalībvalstīm. Komisijas skaidrojumā teikts, ka tajās ietverti, piemēram, elektroniskie sakari, kiberdrošība, kritiskās infrastruktūras aizsardzība un rūpniecības konkurētspēja kiberdrošības produktu un pakalpojumu jomā.

2.8. Attiecīgajā kontekstā pat pašu jēdzienu "drošība" un "sabiedriskā kārtība" nozīme nav pietiekami skaidra, lai izvairītos no problēmām un atšķirīgas interpretācijas. EESK norāda, ka ekonomikas nozarēs, kas var būt iesaistītas izvērtēšanā, valda neskaidrība par to, vai šie jēdzieni attiecas arī uz stratēģiskām nozarēm un svarīgām pamattehnoloģijām. EESK aicina Komisiju turpināt centienus, lai atrisinātu šo jautājumu.

2.9. EESK pieņem zināšanai Eiropas Komisijas skaidro atziņu, ka ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanas jomā jāsaglabā dalībvalstīm nepieciešamā elastība (sk. COM(2017) 494). Tas nozīmē, ka tikai dalībvalstis varētu pieņemt lēmumus par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem no trešām valstīm.

2.10. EESK vienmēr ir uzskatījusi, ka ES tirdzniecības un ieguldījumu politikai jābūt saskaņotai un savietojamai ar ekonomikas politiku un citām Savienības politikas jomām, tostarp tādām kā "vides aizsardzība, pienācīgas kvalitātes nodarbinātība, veselība un drošība darba vietā". Lai ES spētu saglabāt konkurētspēju laikā, kad ekonomikā notiek straujas pārmaiņas un pasaulē ievērojami mainās ekonomiskās ietekmes sadalījums, būtiska nozīme ir efektīvai ES ieguldījumu stratēģijai.

2.11. EESK norāda, ka ES ir viena no ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem atvērtākajām tautsaimniecībām. Šādu ieguldījumu plūsma ES virzienā pastāvīgi pieaug. Tie arvien vairāk koncentrējas uz stratēģiski izraudzītām nozarēm un uzņēmumiem, kas ir lielāki par vidusmēru, un šos ieguldījumus arvien vairāk veic valsts uzņēmumi vai ieguldītāji, kuri ir cieši saistīti ar valdību.

2.12. Turpretī globālā līmenī, kā liecina Komisijas aplēses, ierobežojumi ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem kopš 2016. gada palielinās. ES ieguldītājiem trešās valstīs bieži nav tādas pašas tiesības kā ieguldītājiem Eiropas Savienībā. EESK jau 2011. gadā pauda nožēlu, ka Komisija, izstrādājot paziņojumu "Ceļā uz visaptverošu Eiropas starptautisko ieguldījumu politiku", nav paudusi viedokli par stratēģiski svarīgu uzņēmumu pārņemšanu, un aicināja apsvērt iespēju nodrošināt savstarpīgumu.

2.13. EESK uzsver, ka trīs minētās dalībvalstis (kuras ierosināja izstrādāt Eiropas līmeņa instrumentu ieguldījumu izvērtēšanai) ir norādījušas, ka ir jāsaglabā savstarpīguma princips, ja ES ieguldītājiem tiek ierobežota piekļuve trešo valstu tirgiem. Regulas priekšlikumā savstarpīguma jautājums nav aplūkots. Tomēr attiecībā uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem būtu jāpiemēro savstarpīguma princips visos gadījumos, kad ES risina sarunas ar trešām valstīm par ĀTI.

2.14. Ārvalstu ieguldījumi Eiropas Savienībā ir stratēģiski vērsti arī uz tādu Eiropas uzņēmumu iegādi, kuri izstrādā svarīgas pamattehnoloģijas vai uztur infrastruktūru, kas ir būtiska, lai pildītu īpaši svarīgas funkcijas sabiedrībā un ekonomikā. Šādu norišu kopums Eiropas iedzīvotājiem, uzņēmumiem un dalībvalstīm ir raisījis pamatotas bažas. Uz šīm bažām ir jāreaģē ar atbilstošiem pasākumiem, kas minēti Komisijas 2017. gada 10. maija Pārdomu dokumentā par globalizācijas iespēju izmantošanu un 2017. gada 13. septembra **runā par stāvokli Eiropas Savienībā**.

2.15. EESK aicina ES atvērtību ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem papildināt ar stabiliem un efektīviem politikas pasākumiem.

2.16. EESK uzsver, ka dažas dalībvalstis jau sen ir atzinušas – ārvalstu ieguldījumi var būt ne tikai lietderīgi, bet arī radīt riskus un apdraudējumu valsts drošībai un sabiedriskajai kārtībai. Tas īpaši attiecas uz ieguldījumiem, kas ir vērsti uz stratēģiskas nozīmes uzņēmumiem un objektiem. Tādēļ šīs dalībvalstis ir izveidojušas valsts sistēmas ārvalstu ieguldījumu izvērtēšanai.

2.17. EESK norāda, ka valsts vai ES drošībai stratēģiski svarīgos uzņēmumos un objektos veikto ieguldījumu izvērtēšana ir sadrumstalota un nekoordinēta – dažās valstīs ir izvērtēšanas procedūra, bet citās nav, tādēļ šajās valstīs ieguldījumi vispār netiek izvērtēti. Ir skaidrs, ka šādos apstākļos nav nodrošināta ne dalībvalstu, ne pašas ES aizsardzība pret ieguldījumiem, kuru mērķis ir pārņemt svarīgus uzņēmumus un objektus, ja trešā valsts politisko un ekonomisko mērķu sasniegšanai plānojot mērķtiecīgi izmanto manipulācijas iespējas. Sistēmai, ko ieviesīs ES, ir jālikvidē atšķirības starp dalībvalstīm un jāgarantē valstu un Eiropas interešu aizsardzība.

2.18. EESK uzskata, ka Eiropas Komisijas ierosinātā ieguldījumu izvērtēšana ir pirmais solis pareizajā virzienā, taču tā neizpildīs visas šīs prasības. Šis priekšlikums pat nenosaka dalībvalstīm pienākumu ieviest savu ieguldījumu izvērtēšanas sistēmu.

2.19. EESK apzinās, ka Komisija ar izskatāmo regulu vēlas nodrošināt juridisko noteiktību tām dalībvalstīm, kuras ir izveidojušas valsts mehānismu ieguldījumu izvērtēšanai.

2.20. EESK atzinīgi vērtē to, ka ierosinātajā regulā ir izklāstītas būtiskās procesuālās prasības attiecībā uz izvērtēšanas mehānismiem, proti, pārredzamība, nediskriminācija starp dažādām trešām valstīm un pārskatīšana tiesā, tādējādi palielinot ieguldījumu noteiktību.

2.21. Lai arī regulas mērķis ir Eiropas Savienībā iegūt vairāk informācijas par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem un uzraudzīt to, kā dalībvalstis izmanto atlases mehānismus, praksē būs ļoti grūti nodrošināt saskaņotu īstenošanu ES līmenī. Tādēļ būtu jānodrošina, ka gan dalībvalstis, kurās ir procedūras ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai, gan dalībvalstis, kurās šādu procedūru nav, izplata un saņem vienlīdz uzticamu informāciju, tostarp sagatavojot gada ziņojumus, kas tiek iesniegti Eiropas Komisijai, ja dalībvalstis vai Komisija konstatē, ka plānoti vai jau īstenoti ārvalstu tiešie ieguldījumi kādā dalībvalstī var ietekmēt tās drošību vai sabiedrisko kārtību.

2.22. EESK atbalsta Komisijas ierosinājumu noteikt dalībvalstīm pienākumu izveidot kontaktpunktus, kā arī ierosinājumu izveidot koordinācijas grupu, kurā darbojas dalībvalstu pārstāvji. Tomēr abu šo struktūru loma, pārstāvības līmenis un savstarpējā saistība nav pietiekami skaidra. Komiteja iesaka piemērotā veidā iesaistīt sociālos partnerus un pilsonisko sabiedrību.

2.23. EESK pauž bažas par to, ka Komisija saglabā tiesības izvērtēt ieguldījumus tikai attiecībā uz ieguldījumiem, kas var ietekmēt Savienības interešu projektus vai programmas. Ja atbildība par ārvalstu tiešo ieguldījumu kontroli lielākoties gulstas uz dalībvalstīm, pastāv risks, ka ārvalstu ieguldītājs, kas vēlas pārņemt svarīgus uzņēmumus un objektus, var izvēlēties veikt ieguldījumu valstī, kura ir visneaizsargātākā pret šādiem ieguldījumiem, lai pēc tam, izmantojot iekšējo tirgu, piekļūtu valstīm ar augstāku ieguldījumu aizsardzības līmeni.

2.24. EESK norāda, ka attiecībā uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem Eiropas Savienībai ir ekskluzīva kompetence, kas ietilpst Lisabonas līgumā noteiktajā ekskluzīvajā kompetencē attiecībā uz kopējo tirdzniecības politiku. Saskaņā ar LESD 207. pantu ārvalstu tiešie ieguldījumi ir daļa no ES kopējās tirdzniecības politikas. LESD 206. pantā ir noteikts, ka Savienība veicina "starptautiskās tirdzniecības un tiešo ārvalstu ieguldījumu ierobežojumu pakāpenisku atcelšanu".

2.25. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai ir jāizmanto sava kompetence ārvalstu tiešo ieguldījumu jomā, ja ieguldījumam ir pārrobežu ietekme uz visu ES vai tās teritorijas daļām. Komisijai ir jāspēj veikt gan ieguldījumu izvērtēšanu, gan pieņemt lēmumu, vai šie ieguldījumi ir pieļaujami. Dalībvalstīm ir jābūt saistošām tiesībām tikt uzklausītām un, iesaistoties koordinācijas grupā, kas tiks izveidota, jāpiedalās lēmumu pieņemšanas procesos attiecībā uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem.

2.26. EESK norāda, ka direktīvā par kritiskajām infrastruktūrām (EKI direktīvā) un direktīvā par tīklu un informācijas sistēmu drošību (Kiberdrošības direktīvā) ES ir definējusi sensitīvas nozares, kas attiecas uz būtiskām drošības interesēm. Kritiska infrastruktūra EKI direktīvas izpratnē ir objekti un sistēmas, kas ir būtiski, lai nodrošinātu svarīgu sociālu funkciju veikšanu, veselības aizsardzību, drošību un ekonomisko un sociālo labklājību. Kiberdrošības direktīva attiecas uz pakalpojumu sniedzējiem, kuri rada priekšnoteikumus kritiski svarīgām sociālām un ekonomiskām darbībām. Tas ietver enerģētiku, transportu, finanšu pakalpojumus un finanšu tirgu, kā arī veselības aprūpes sistēmu un ūdensapgādi.

2.27. EESK jau 2011. gadā ([1]) uzsvēra, ka tādiem tirdzniecības partneriem kā Kanāda un ASV ir mehānismi ārvalstu tiešo ieguldījumu kontrolei un ka ieguldījumiem ir jābūt plašāk veidotas ES ārpolitikas daļai.

2.28. EESK norāda, ka ASV ir pieejams plašs un ļoti elastīgi piemērojams instrumentu klāsts ieguldījumu izvērtēšanai. Amerikas Savienotajās Valstīs ārvalstu ieguldījumu izvērtēšanu federālā līmenī veic starpministriju komiteja *CFIUS*. Minētā komiteja var apturēt vai aizliegt darījumu, kuru tā noraida, vai izvirzīt tam nosacījumus. Tās galvenais uzdevums ir noskaidrot valsts drošības apdraudējumu, ko rada uzņēmumu apvienošanās un pārņemšana, kā rezultātā ASV uzņēmums

([1]) EESK atzinums par starptautisko ieguldījumu politiku, ziņotājs: *Peel* (OV C 318, 29.10.2011., 150. lpp.).

varētu nonākt ārvalstu kontrolē. Valsts drošības apdraudējums tiek definēts kā ASV drošībai radīts kaitējums, ko izraisa kritiski svarīgu tehnoloģiju vai infrastruktūras daļu pārņemšana. *CFIUS* ar savu regulējumu pati nosaka kontroles noteikumus, kas tai dod iespēju pielāgot šo definīciju. Šāds ieguldījumu izvērtēšanas veids varētu izraisīt arī ES interesi.

2.29. Ķīna ārvalstu ieguldījumiem piemēro nozaru ierobežojumus. Ķīnas Nacionālā attīstības un reformu komisija (*NDRC*) un Ķīnas Tirdzniecības ministrija (*MOFCOM*) ir pieņēmušas ārvalstu ieguldījumu pārvaldības nozaru kataloga 2017. gada versiju. Tajā ir iekļauts valsts tā dēvētais "negatīvais saraksts" ar to nozaru uzskaitījumu, kurās ārvalstu ieguldījumi ir ierobežoti vai aizliegti. "Ierobežoti" nozīmē, ka vispirms ir vajadzīga *MOFCOM* atļauja. Šāda saraksta sastādīšana valdībai paver iespēju ieviest ierobežojumus un nosacījumus. Šajā negatīvajā sarakstā ir iekļautas gan politiski sensitīvas jomas, piemēram, drukātie plašsaziņas līdzekļi, gan visa autobūves nozare, uz kuru attiecas īpašs noteikums par kopuzņēmumiem. Nozarēm, kurās nepiemēro ierobežojumus, valdība prasa ārvalstu ieguldījumu projektus tikai reģistrēt.

2.30. EESK norāda, ka Ķīna savā stratēģijā *Made in China 2025* norāda svarīgākās nozares: nākamās paaudzes informācijas tehnoloģijas, augstākās klases digitāli vadāmi darbgaldi un robotika, aviācijas un aeronautikas aprīkojums, jūras inženierijas aprīkojums un augsto tehnoloģiju jūras kuģu būve, augsto tehnoloģiju aprīkojums dzelzceļa transportam, energoefektīvi automobiļi un jauno energoavotu automobiļi, elektroiekārtas, lauksaimniecības tehnika un aprīkojums, jauni materiāli, biomedicīna un augstākās klases medicīnas ierīces. Ir sagaidāms, ka šajās nozarēs pastiprināsies Eiropas uzņēmumu pārņemšana.

2.31. EESK norāda, ka iebildumi pret ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem pastāv ne tikai saistībā ar Ķīnu. Krievijas ieguldījumi, jo īpaši enerģētikas nozarē, attiecīgajās valstīs rada bažas par iespējamo atkarību šajā stratēģiski svarīgajā nozarē.

2.32. EESK uzskata, ka ierosinātās ieguldījumu izvērtēšanas sistēmas darbības joma ir pārāk ierobežota, un ierosina ieguldījumu kontroli attiecināt arī uz stratēģiski svarīgām nozarēm, jo īpaši svarīgām pamattehnoloģijām. Nosakot šīs stratēģiski svarīgās nozares, būtu jāņem vērā stratēģija *Made in China 2025*.

2.33. EESK uzskata, ka šāda ieguldījumu izvērtēšana, kas attiecas arī uz stratēģiski svarīgām pamattehnoloģijām, atbilst Pasaules Tirdzniecības organizācijas noteikumiem. ES ir īstenojusi Nolīgumu par subsīdijām un kompensācijas pasākumiem (*Agreement on Subsidies and Countervailing Measures – ASCM*). Tādējādi ir iespējams noraidīt ārvalstu tiešos ieguldījumus, ja tie skar svarīgas drošības intereses. EESK uzskata, ka svarīgas drošības intereses tiek skartas tad, ja ir runa par sabiedrības vērtību saglabāšanu. Ārvalstu tiešos ieguldījumus var ierobežot vairāk, ja ieguldītāju kontrolē kādas valsts valdība vai ieguldītājs ir ar to cieši saistīts.

2.34. EESK piekrīt Komisijai, ka izvērtēšanas procesā būtu jāņem vērā tas, vai ārvalstu ieguldītāju kontrolē kādas trešās valsts valdība, tostarp ar ievērojamiem finanšu līdzekļiem. EESK ierosina regulā paredzēt atsevišķu izvērtēšanas procedūru ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, ko veic trešo valstu valdības vai tām pietuvināti ieguldītāji.

2.35. EESK uzskata, ka izvērtēšanas process ir efektīvāks, ja to piemēro plānotiem ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, nevis jau īstenotiem tiešajiem ieguldījumiem, un aicina Komisiju šo ierosinājumu iekļaut regulas priekšlikumā. Komiteja pirmām kārtām iesaka veikt uzraudzību pēc ieguldījumu veikšanas.

2.36. EESK atzinīgi vērtē Komisijas ierosināto regulu, taču ir acīmredzams, ka nav pilnībā zināms problēmas apmērs. Uzsākot likumdošanas procedūru, Komisija neanalizēja ieguldījumu plūsmas un to ietekmi; ieguldījumu plūsmu analīze tika sākta vēlāk.

3. **Īpašas piezīmes**

3.1. EESK iesaka sadarboties ar ASV un citiem tirdzniecības partneriem. Ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanas noteikumu starptautiska saskaņošana ierobežotu konfliktus un veicinātu ieguldījumu noteiktību. Ir vismaz jācenšas veidot dialogu ar tādām valstīm kā Ķīna par to iekšējo un starptautisko ieguldījumu politiku. Mērķim vajadzētu būt tādiem ieguldījumu un tirdzniecības nolīgumiem, kuru pamatā ir ES standarti un savstarpīguma princips. Pirmām kārtām Komiteja aicina paātrināt sarunas par ieguldījumu nolīgumu ar Ķīnu.

3.2. Notiekošās izvērtēšanas ilgums varētu kļūt par būtisku šķērsli potenciālajiem ieguldītājiem un kopumā nelabvēlīgi ietekmēt valsts konkurētspēju. Lai mazinātu šo nelabvēlīgo ietekmi, ES ieguldījumu izvērtēšanas ilgumam nevajadzētu būt lielākam par valstu procedūrās noteikto ilgumu.

3.3. Lai neradītu papildu administratīvo slogu, jāapsver, vai ir jānosaka minimālā ieguldījumu summa, kuru pārsniedzot nepieciešama izvērtēšana. Jāņem vērā, ka arī jaunuzņēmumu dibināšanai var būt ievērojama nozīme svarīgu pamattehnoloģiju jomā.

3.4. Lai arī regulas mērķis ir iegūt vairāk informācijas par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem ES un uzraudzīt, kā dalībvalstis izmanto izvērtēšanas mehānismus, praksē būs ļoti grūti nodrošināt saskaņotu īstenošanu ES līmenī. Tas ir tādēļ, ka pastāv atšķirības starp dalībvalstīm, kurās ir mehānismi ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanai, un dalībvalstīm, kurās tādu nav. Sistēma nedrīkst radīt nevienlīdzīgas tiesības un pienākumus attiecībā uz valstu sadarbību un sadarbību ar Eiropas Komisiju informācijas apmaiņas jomā gadījumos, kad daži plānotie vai jau īstenotie ārvalstu ieguldījumi varētu ietekmēt drošību vai sabiedrisko kārtību.

3.5. Regula nenosaka dalībvalstīm pienākumu pienācīgi ņemt vērā komentārus, ko tās saņem no citām dalībvalstīm. Tas pats attiecas uz Komisijas atzinumiem attiecībā uz dalībvalsti, kura nav varējusi pilnībā ievērot šo Komisijas atzinumu. Šādos gadījumos ir nepieciešams sīkāks paskaidrojums. Nav skaidrs, kādas sekas (ja tādas vispār ir) gaidāmas, ja Komisija dalībvalsts paskaidrojumu uzskata par neatbilstīgu.

3.6. Turpmāk, izstrādājot ieguldījumu izvērtēšanas instrumentu, būtu – vismaz – jāņem vērā papildu faktori, kas var ietekmēt drošību un sabiedrisko kārtību: prakse, kas kropļo godīgu tirdzniecību, konkurences ierobežošana, ieguldījumu pārredzamības trūkums. Ieguldījumu un tirdzniecības politikai jābūt daļai no ES rūpniecības politikas.

Briselē, 2018. gada 19. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Luca JAHIER